

SZENT JÁNOS apostol, evangélista

– a 4. evangélium szerzője

Izrael Galilea tartományának egyik városában, Betszaidában született 6-15 között, és Kisázsziában, Efezusban halt meg 100 körül.

Zebedeusnak, a tehetős galileai **halásznak** és Szaloménak a fia, az idősebb Jakab apostol öccse. János apja mesterségét folytatta. Amikor Keresztelő Szent János föllépett, testvérevel együtt tanítványa lett. A Keresztelő tanúságtételének hatására **Jézushoz csatlakozott**. Anyja is Jézus követői közé tartozott. Majd Jézus hívására János mindenét elhagyta és végleg **tanítványa** lett; később Jézus a többi tizeneggyel **apostolának** választotta. A meghívás történetben János és a bátyja, Jakab úgy szerepel, mint akiket Jézus

mindjárt Péter és András után hívott meg: „útját folytatva megpillantott két másik testvért is, Zebedeus fiát, Jakabot és testvérét, Jánost. Épp hálójukat javígtatták a bárkában, apjukkal, Zebedeussal. Őket is hívta. Rögtön otthagyták a bárkát és a nyomába szegődtek”. Márk evangéliumában Jézus **Boanergesnek**, a mennydörgés fiainak hívja a testvérpárt. Amilyen hevesek voltak, attól sem riadtak vissza, hogy megkíséreljék biztosítani kiváltságos helyzetüket Isten országában is: „tedd meg nekünk, hogy egyikünk jobboldon, másikunk baloldon üljön dicsőségben”, amiért a többi tíz apostol megneheztelt rájuk.

Jézus nyilvános működése idején Zebedeus fiai az előtérben álló tanítványok közé tartoznak: **tanúi** Jairus lánya föltámasztásának, Jézus színeváltozásának a Tábor hegyén és halálfélelmének a Getszemáni kertben. A 4. evangéliumban János **nem szerepel név szerint** – a tanítvány, „aki ezekről tanúságot tett és megírta ezeket. Tudjuk, hogy igaz a tanúsága” (21,24), nem lehet más, mint „az a **tanítvány, akit Jézus kedvelt**”, és akiről elterjedt a hír, hogy nem hal meg; „Jézus azonban nem azt mondta, hogy nem hal meg, hanem: Ha azt akarom, hogy így maradjon, amíg el nem jövök, mit törődöl vele?”. A Jn 21,20. konkrétan is azonosítja azzal a tanítvánnyal, „aki a vacsorán Jézus keblére hajolt és megkérdezte: Uram, ki az, aki téged elárul?...”. Ez a tanítvány Máriával együtt **a kereszt alatt állt**. „Mikor Jézus látta, hogy ott áll anyja és szeretett tanítványa, így szólt anyjához: Asszony, nézd, ő a te fiad! Aztán a tanítványhoz fordult: Nézd, ő a te anyád! Attól az órától fogva házába fogadta őt a tanítvány.” Húsvét reggelén Mária Magdolna látta meg elsőként, „hogy elmozdították a követ a sírtól. Elfutott Simon Péterhez és a másik tanítványhoz, **akit Jézus szeretett**”. Ők elindultak a sírhoz. Mivel János gyorsabban futott, még Péter előtt odaért a sírhoz. Behajolt és meglátta a gyolcsokat, de nem ment be. Nem sokkal utána odaért Péter is, bement a sírba, és meggyőződött róla, hogy üres. Akkor bement János is, „látta és hitt”.

János apostolnak az **ősegyházban**, Jeruzsálemben vezető szerepe volt, Szent Pál Péterrel és Jakabbal **az Egyház „oszlopai”** közé sorolta (*Gal 2,9*). Az Úr mennybemenetele után Péterrel egy ideig Jeruzsálemben térített. Miután a Templom ékeskapujánál egy bénát meggyógyítottak, a főtanács elfogatta őket. Ketten álltak a főtanács előtt is, s mindkettőjükéről azt állapították meg, hogy „írástudatlan” és „tanulatlan” emberek, akik Krisztus követői. A béna meggyógyításáról szóló beszámolóban János nem töltött be önálló szerepet: Péter beszél és teszi a csodát. Ennek ellenére az Apostolok Cselekedetei szerzője úgy érezte, hogy nem hagyhatja Jánost említetlenül, és éppen ez bizonyítja, hogy az ősegyházban Jánosnak nagy **tekintélye** volt. Szabadulásuk után az apostolok testülete **Szamariába** küldte őket, hogy imádsággal és kézrátétellel közvetítsék a Szentlelket. Később János **Efezusban** telepedett le és vezette a keresztény közösségeket, ő nevelte a második apostolnemzedék több jelentős egyéniségét. Domitianus császár idején (Kr. u. 81-96) **Rómába idézték**, forró olajba dobták, amiből sértetlenül szabadult (innen a nép nyelvén: **Olajbanfőtt** Szent János). Ezután **Patmosz** szigetére száműzték. Ott részesült azokban a látomásokban, melyeket a Jelenések könyvében (görögül **Apokalipszis**) írt meg. Nerva császár (96-98) idején visszatért **Efezusba**, és igen öreg, száz éves lehetett már, amikor Traianus császár (98-117) uralkodása alatt természetes halállal halt meg. A **Szentírásban** János apostol **művei**: János evangéliuma, a Jelenések könyve, Szent János első, második és harmadik levele. Nevéhez fűződik több **apokrif irat**: egy 2. századi gnosztikus evangélium, valamint János apostol és Jézus beszélgetésének töredéke; János apostol cselekedetei (4. századi írás utazásairól és csodáiról); Acta Joannis (5. sz.), Virtutes Joannis (6. sz. vége), Passio Joannis és három apokalipszis. A **népi vallásosságban** János az Utolsó Vacsorán és a passióban való szerepénél fogva mintegy a devocionális (áhítatos) **jámborság** megalapítója, s benne az emberiség képviselője. A **János-napi szokások** között a borszentelés a legfontosabb. A téli napforduló archaikus időszakában ő hozza vissza a föld fiainak a sötétség és téli hideg zsákmányából kiragadott napsugarat, azaz világosságot és meleget, az újesztendőt. Jézussal és Máriával való bensőséges kapcsolata révén, kezdettől fogva nagy **segítő és gyógyító** hatalmat tulajdonítottak neki. A régi paraszti vélekedésben a küzdelmes hétköznapokon és halálon átsugárzik oltalmazó ereje, páratlannak érzett segítőkészsége. Különleges fontosságot tulajdonítottak evangéliumának is, főként első szakaszainak. „**Az Ige testté lett és közöttünk lakozott**” sort röpigként is imádkozták. Az evangélista szimbólumok között **jelképe a sas**. A bizánci művészet aggastyán, a Nyugat szakáll nélküli ifjúként ábrázolja. **Attribútumai**: könyv, kehely (kígyóval vagy sárkánnyal), üst. Az Utolsó vacsora-ábrázolásokon Krisztus keblén pihen. **Védőszentjüknek** tekintik a teológusok, filozófusok, tanárok, tanulók, könyvkereskedők, aranybányászok, ezüstbányászok, kosárkötők; közbenjár a jó barátságért, bő termésért, ill. lábfájás és mérgezés ellen. **Ünnepét** december 27-én tartjuk.